

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗА ФІЛОЛОГІЧНИМ
СПРЯМУВАННЯМ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В
ЗМІНЮВАНИХ УМОВАХ**

Барановська О. В.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України

Глобальні виклики в суспільстві, що змінюють світ, закономірно впливають на пріоритети розвитку шкільної освіти, дають поштовх до розвитку та трансформації педагогічних технологій і моделей навчання. Наразі зміна зовнішніх умов життя у світі потягла за собою зміну форм навчання з очної до дистанційної. Це зумовило ряд проблем не тільки технічного характеру, а й висунуло багато питань, які потребують обговорення.

Перше питання виникло досить давно, це поступова інформатизація навчання. Ще у 2000 році було прийнято Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні, де зазначено про необхідність забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти. Планувалося, що поступове введення дистанційного навчання сприятиме появі нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань; розширення доступу до всіх рівнів освіти; реалізації системи безперервної освіти протягом життя; індивідуалізації навчання за масовості освіти. Дистанційна освіта визначалася як рівноцінна форма навчання, що реалізується за технологіями дистанційного навчання. Тож педагогічні технології дистанційного навчання з огляду на визначення в Концепції – це технології опосередкованого активного спілкування з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи зі структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Соціальними групами, визначеними цим документом, на які орієнтується система дистанційної освіти є учні старших класів, бажаючі одержати додаткові знання паралельно з навчанням у школі; особи, які готуються до вступу у вищі навчальні заклади; особи, які мають медичні обмеження для одержання регулярної освіти та ін. [1].

Але в такому глобальному масштабі використання інформаційних технологій навчання – це виклик сучасності. До перерахованих соціальних груп наразі додається великий віковий контингент учнів – це учні, віком з 7 до 16 років. Тому виникають нові виклики, вирішуються нові проблеми психологічного та педагогічного (дидактичного) характеру.

Інформатизація розглядається в даний час як нова галузь педагогічного знання, яка орієнтована на забезпечення сфери освіти методологією та технологіями вирішення наступних завдань:

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

➤ осмислення нових цілей і стратегій розвитку педагогічної системи, пов'язаних з розвитком інформаційних процесів та глобалізацією сучасного інформаційного суспільства;

➤ позитивні та негативні психолого-педагогічні аспекти використання інформаційних засобів навчання в навчальній діяльності, обмеження для певного віку, можливі наслідки;

➤ відбір педагогічних технологій навчання, які можна продуктивно використовувати в дистанційному навчанні;

➤ комплекс рекомендацій для учнів, які не можуть регулярно приєднуватися до дистанційного навчання;

➤ вирішення проблем, пов'язаних з індивідуальними особливостями дитини, можливістю просуватися в заданому темпі;

➤ залучення батьків до процесу дистанційного навчання: так званий «трикутник партнерства»;

➤ поступове формування досвіду практичного застосування дистанційного навчання, отримання зворотного зв'язку та вирішення проблем в реальному часі.

Основними аспектами для ефективного впровадження дистанційного навчання визначаються такі: створення якісно нового інформаційного освітнього середовища, що сприятиме розвитку особистості учня, його творчої складової; трансформація та адаптація педагогічних технологій навчання до інформаційної взаємодії між вчителем та учнями; зміна навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та постійний моніторинг темпів просування кожного учня; формування інформаційної компетентності учня [2].

Тому одним з нагальних завдань для вирішення проблеми організації дистанційного навчання є відбір *педагогічних технологій навчання, які можна продуктивно використовувати в дистанційному навчанні*. Особливо це важливо для гуманітарних предметів через їхній вплив на свідомість та емоційну складову учнів. Крім того, вивчення предметів філологічного циклу вимагає індивідуальної підготовки дитини до уроку: читання творів та додаткової літератури, написання письмових робіт, виконання творчих робіт та інше. Важливим аспектом для успішного засвоєння інформації є існування різних видів подачі та закріплення матеріалу для візуалів, аудіалів та кінестетиків. Для розширення навчального простору існує багато навчальних Інтернет-платформ як офіційних, так і приватних, які в тій чи іншій мірі дозволяють навчатися дистанційно та містять різноманітні завдання, тематичні курси, відеоуроки, завдання для самоперевірки, тренажери, тести і конспекти з усіх тем шкільної програми.

Розглянемо одну з педагогічних технологій дистанційного навчання, яка з успіхом може бути використана для філологічних предметів: *інтерактивну відеодискусію* [3]. Базові педагогічні технології – технології групового навчання:

➤ *дискусія* (від лат. discussion розгляд, дослідження) – колективне обговорення якогось спірного и невирішеного питання з метою встановити міру істинності в кожній з висунутих точок зору та досягнути консенсусу;

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

➤ *групово дискусія* – це спільне обговорення спірного питання, що дозволяє прояснити (можливо, змінити) думки, позиції та установки учасників групи у процесі безпосереднього спілкування;

➤ *інтерактив* («inter» – «взаємний», «act» – діяти) – це активна взаємодія засобами діалогу з чимось (наприклад, з комп'ютером) або кимось (людиною). Інтерактив – це більше, ніж діалог: у діалозі між викладачем та слухачами провідну роль відведено саме викладачу. В інтерактивній формі навчання відбувається полілог: не лише взаємодія між викладачем і слухачами, а й активна бесіда і співпраця між слухачами; викладач виконує координуючу або консультативну роль. Це означає, що викладач і слухачі виступають рівноправними суб'єктами навчання, кожен з яких може мати власну думку, яка ап'орі має право на існування. Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес.

Особливості дискусії в онлайн-форматі: запобігання монологів лідерів групи; застосування підготованих учнями відео нарізок; залучення максимальної кількості учнів (почергово).

Етапи підготовки включають наступні позиції:

➤ правильний підбір теми (узагальнення вивченої теми; виокремлення дискусійних питань; гуманістична позиція стосовно явища, події, твору);

➤ підготовка та підбір матеріалів, відео фрагментів;

➤ засвоєння учнями основних кліше, правил ведення дискусій, понятійного апарату обговорення;

➤ тренувальні міні-завдання (скетчи) в парах (розіграй ситуацію, доведи вою позицію за правилами);

➤ створення відео-нарізки учнями зі своїми виступами;

➤ аналіз відео фрагментів та рекомендації.

➤ домашнє завдання.

Результат застосування інтерактивної відеодискусії:

➤ формування комунікативної, інтелектуальної інформаційної компетентностей; моделювання ситуацій; акторські навички.

➤ спілкування з класом як з навчальним мікросередовищем;

➤ вміння досягти консенсусу;

➤ виховання толерантності;

➤ гуманітарне сприйняття світових проблем.

На нашу думку, за тих умов, що виникли зараз у світі під час введення карантину, важливим є не стільки поступове засвоєння шкільної програми, а курс на особистісне самовизначення, свободу і саморозвиток. Тому акцентуємо на не менш важливі складовій шкільного навчання – гуманітарній його наповнюваності. Першочерговим завданням гуманітарної педагогіки в час стрімкого зростання обсягів інформації та зниження їхньої якості виступає формування в учнів здатності до гуманітарного мислення, ціннісного ставлення та особистісного розвитку. Результатом гуманітарної освіти за зазначених умов має стати інтелектуалізація особистості у поєднанні з реалізацією її культурного потенціалу. Тому ми говоримо про розвиток педагогічних технологій філологічного спрямування які визначаємо як інтегративну систему,

ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE

що ґрунтується на відповідних тенденціях і принципах та містить комплекс прийомів, методів, способів, дій та операцій, спрямованих на гарантоване досягнення дидактичних цілей – всебічного інтелектуально-гуманітарного та духовного компонентів розвитку особистості учня. З існуючого різноманіття педагогічних технологій пріоритетними наразі є діалогічні технології, які дозволяють активізувати процес постійного продукування нових ідей, думок, емоцій, на основі яких формуються духовні цінності. Отже, у дистанційному навчанні мають бути закладені, насамперед, такі головні орієнтації: загальнолюдські цінності; потреба в пізнанні цілісності світу; формування світоглядної культури і поведінкових принципів, основ гуманістичних соціальних відносин [4].

Список літератури

[1] *Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні*, затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000р. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

[2] Барановська О. В., «Формування інформаційної культури учня», *Шлях освіти*, №3, С. 31-34, 2000.

[3] Барановська О. В., «Інтерактивна відеодискусія», 2020. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://didactics.ucoz.ua/forum/2-8-172-16-1585307192>

[4] Барановська О. В., «Сутність, структура та особливості реалізації педагогічних технологій філологічного спрямування в умовах профільного навчання», *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць / [Ред. д-р пед. наук Г. О. Васьківська], Київ: Педагогічна думка, 2018. С. 16–24.